

KITA

Bunların dışında İran'da şikeste ta'likle yazılmış kıtalar da mevcuttur. İran'da gerek nesta'lik gerek başka kıtalarda koltuklar genellikle belirlenmemiş, yazının çevresi halkâr ile süslenmiştir; bazan da koltuklardan yalnız baştakinin veya baş ve aittakinin tezhiplendiği görülür. Buna karşılık Türk sanatçıları kaidelere tamamen sadık kalarak kıtalarda gerekli süslemeleri ihmal etmemişlerdir. Ayrıca Türkler, kıta şekil ve ölçülerini İranlılar'dan almakla beraber bunların arasından en uygun, en kaideli ve en çok beğenilenleri tercih etmişlerdir.

BİBLİYOGRAFYA :

Habîbullah Fezâilî, *Ta'lim-i Hafl*, Tahran 1362, s. 92; Emîr Felsefî, *Nigâhi be Terkiib der Nesta'lik*, Tahran 1368; Muhittin Serin, *Hattat Şeyh Hamdullah: Hayatı, Talebeleri, Eserleri*, İstanbul 1992, s. 36; Uğur Derman, "Yazı Sanatımızda Kıtalar", *İlgi*, sy. 30, İstanbul 1980, s. 32-35.

ALİ ALPARSLAN

KITÂL SÜRESİ

(bk. MUHAMMED SÜRESİ).

KITMÎR

(قطمير)

Ashâb-ı KeHF'in yanlarında bulundurdıkları köpeğin adı

(bk. ASHÂB-ı KEHF).

KIVÂMÎ

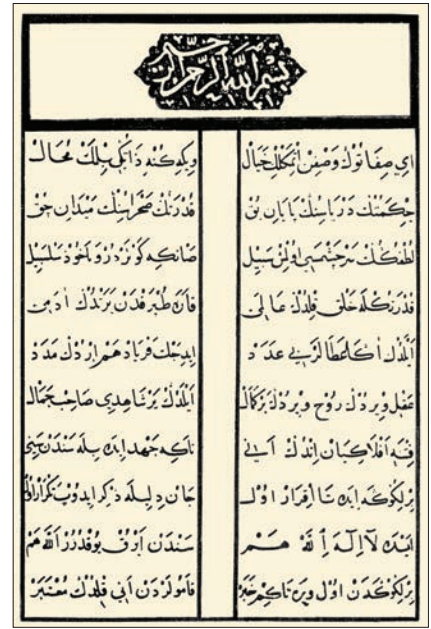
(قوامی)

Fetihnâme-i Sultan Mehmed adlı eseriyle tanınan XV. yüzyılda yaşamış müellif.

Kaynaklarda birkaç şaire ait olduğu belirtilen Kıvâmî mahlasını kullananların en

eskisi ve en meşhuru, hayatı hakkında yeterli bilgi bulunmayan ve *Fetihnâme-i Sultan Mehmed*'in yazarı olan Kıvâmî'dir. Franz Babinger, Kıvâmî ve *Fetihnâme* ile ilgili bir önsözle birlikte 1955 yılında tıpkıbasımını yayımladığı bu eseri o döneme ait yeni bir kaynak diye sunmaktadır (neşredenin girişi, s. VIII). Burada Kıvâmî hakkında verilen bilgiler onu tanıtaçak kadar açık değildir. *Fetihnâme*'de Kıvâmî mahlası üç yerde geçmekte (s. 76/2, 289/12, 317/10) ve eserin 895 (1490) yılında tamamlandığı belirtilmektedir (s. 319). Kıvâmî'nin kimliğiyle ilgili tesbit çalışmasında F. Babinger, 1478-1511 yıllarında hayatta olduğu bilinen Defterdar Kıvâmüddin Kasım Efendi'yi eserin müellifi olarak kabul etmiştir (a.g.e., neşredenin girişi, s. VI). *Sehî Bey Tezkire*'sinde Kıvâmî için, "Geliboluludur; şiiri latif, kendisi zarif, gönül ehli, gazelleri çok, her çeşit nazma kadir kimsedir" dedikten sonra şiiirlerinden iki beyti örnek vermiştir (s. 208-209). Riyâzî de Gelibolulu olduğunu belirttiği bu şairden tezkiresine bir beyit almıştır (*Riyâzû 'ş-Şuarâ*, vr. 124^b). Mehmed Süreyyâ ise, I. Ahmed döneminin (1603-1617) sonlarında vefat etmiş Gelibolulu bir başka Kıvâmî'den söz etmektedir.

FâtiH Sultan Mehmed'in seferlerine katıldığı ve âlim bir şahsiyet olduğu kendi eserinden öğrenilen Kıvâmî'nin FâtiH için bir fetihnâme yazma arzusunu II. Bayezid'e söylediği, yazdığı birkaç bölümü ona okuduğu ve çalışmasını tamamlaması için emir aldığı anlaşılmaktadır. Kitabın yirmi beş bölümü FâtiH dönemine, geri kalan üç bölümü II. Bayezid'in ilk yıllarına aittir (a.g.e., neşredenin girişi, s. V). Eserde tahmîd, münâcât, na't ve FâtiH Sultan Mehmed'in methine dair bir kasideden sonra İstanbul'un fethinin anlatımına geçilmiştir. Nazım- nesir karışık olan kitabın

Kıvâmî Çelebi'nin *Fetihnâme-i Sultan Mehmed* adlı eserinin ilk sayfası (Berlin Staatsbibliothek, MS, Or., nr. 4° 1975)

aruzla yazılmış 108 manzumelik kısmı edebî değer bakımından daha üstündür. *Fetihnâme*'nin kaynaklarını "Tevârîh-i Âl-i Osmân"lar oluşturmuş ve eser Tursun Bey'in kitabına kaynaklık etmiştir. *Fetihnâme*'nin tek yazma nüshası Berlin Staatsbibliothek'te bulunmaktadır (MS, Or., nr. 4° 1975). Bu yazma üzerinde Sait Gökçe 1954 yılında Münih Üniversitesi'nde bir doktora çalışması yapmıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Kıvâmî, *Fetihnâme-i Sultan Mehmed* (nşr. Fr. Babinger), İstanbul 1955, neşredenin girişi, s. I-VIII; *Sehî, Tezkire* (Kut), s. 208-209; Riyâzî, *Riyâzû 'ş-Şuarâ*, Nuruosmaniye Ktp., nr. 3724, vr. 124^b; Talat Kircan, *Fetihnâme-i Sultan Mehmed* (mezuniyet tezi, 1970), İÜ Türkiyat Enstitüsü Ktp., nr. 1036, tür.yer.; Nihad Sâmî Banarlı, *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*, İstanbul 1971, I, 503, 504; Ceyhan V. Uygur, *Kıvâmî'nin Fetihnâme-i Sultân Mehmed'i ve Dil Özellikleri* (yüksek lisans tezi, 1991), SÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, tür.yer.; "Fetihnâme-i Sultan Mehmed", *TDEA*, III, 210-211; "Kıvâmî Çelebi", a.e., V, 339.

İSA KAYAALP

KIVÂMÜSSÜNNE

(bk. TEYMÎ).

Seyyid Abdullah'ın sülüs - nesih koltuklu kitabı (İÜ Ktp., AY, nr. 6474)